

**Suriyelilerin Türk Vatandaşlığı Alırken
Temel Haklara Erişimde Karşılaştığı Sorunları
İzleme Raporu**

"Çocuklar boyama kitabı değildir, onları en sevdiğin renge boyayamazsın."

Khaled Housein

Yazar
M. Fatih Şanlı
SOLARİS Direktörü
fatih.sanli@solaris.ngo

SOLARİS
Web Sitesi: www.solaris.ngo
E-mail: info@solaris.ngo

“Suriyelilerin Türk Vatandaşlığı Alırken Temel Haklara Erişimde Karşılaştığı Sorunları İzleme Raporu” ndan kaynak göstermek kaydıyla yararlanılabilir.
Bu rapor, SOLARİS'in izni olmadan, kısmen de olsa, fotokopi, film vb. elektronik ve mekanik yöntemlerle çoğaltılamaz.

Ankara, 2020

Tasarım ve Baskı: Orun Matbaası
Adakale Sokak No: 25/8-9-10-18 Kızılay/Ankara
Tel : 0 (312) 435 13 49

Tercüme: OTM- Onur Tercüme Merkezi Ltd. Şti.
Ceyhun Atıf Kansu Cad. No:19/2 Balgat/Ankara
Tel : 0312 285 58 49

Bu yayın Etkiniz AB Programı kapsamında Avrupa Birliği finansal desteği ile üretilmiştir. Bu yayının içeriğinden yalnızca SOLARİS sorumludur ve içerik hiçbir şekilde Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıtmamaktadır.

İÇİNDEKİLER

Yönetici Özeti	4
Genel Bilgiler ve Türkiye'de Vatandaşlık Alma Durumu	8
Araştırma Yöntemi	11
Elde Edilen Veriler	11
Katılımcı Yorum Düşünceleri	23
Sonuç	24
Öneriler	25
Kaynakça	26

Yönetici Özeti

SOLARİS; kadın, eğitim, girişimcilik, sürdürülebilir kalkınma, çevre, kültür ve sanat, tarım, gıda, göç ve insani alanlarda araştırma ve incelemeler yaparak sosyal gelişime liderlik edecek projeler uygulamak ve stratejik çözümler üretmek amacıyla uzmanlar tarafından kurulan bir sivil toplum kuruluşudur. SOLARİS'in bu misyonu çerçevesinde bu çalışmaya bir dizi raporun ilk safhası olarak bakabiliriz.

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Temmuz 2016 yılında Suriyeli sığınmacılara Türk vatandaşlığı verilmesine yönelik açıklamaları uzun süre gündemde sıcaklığını korumuştur. Açıklama ile ilgili tartışmalar, eleştiriler, destekleyen görüşler ve Suriyeli sığınmacılara yönelik nefret söylemleri gerek ana akım medyada gerekse dijital ortamdaki sosyal medyada yoğun bir şekilde yer almaya başladı ve söz konusu konu hala sıcaklığını korumaya devam etmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanı Süleyman Soylu'nun Türk televizyon kanalı CNN Türk'te 29.12.2019 tarihinde yayınlanan “Haftasonu Özel” programında verdiği bilgilere göre Aralık 2019 itibariyle Türk vatandaşlığı verilen Suriyeli sayısı 110.000'dir. Bu kişilerin 53 bini yetişkin, 57 bini ise çocuklardan oluşmaktadır [1]. Aynı programda İçişleri Bakanı'nın verdiği bilgilere göre Türkiye'de doğmuş Suriyeli sayısı ise 450.000'in üzerindedir [2].

Raporumuzun hazırlandığı tarih itibariyle bu sayıların arttığı muhakkaktır. İçişleri Bakanı'nın da dile getirdiği gibi Türkiye Cumhuriyeti devleti yerinden edilmiş bu insanlara vatandaşlık vererek onları belirsizlik içinde bırakmamış ve insani refleksini göstermiştir. Türkiye Cumhuriyeti devleti insan onuruna yakışacak şekilde daha iyi bir hayat kurabilme ve gerek kendileri gerekse de çocukları için geleceğe yönelik daha umutlu bakmak için bir fırsat vermiştir. Vatandaşlık verilen insanların çoğunluğu devletin sosyal devlet anlayışı gereğince temel hizmetlere erişimde sorun yaşamamışlardır. Bununla birlikte bu insanlar arasında çeşitli nedenlerden dolayı bu haklara erişememiş insanlarda bulunmaktadır. Mağduriyet yaşayan bu insanların temel haklara erişimindeki sorunlarının giderilmesi, sorunsuz bir şekilde vatandaşlık hakkından faydalanan diğer sığınmacıları gibi işlem süreçlerinin yapılabilmesi ve bu konuda kamuoyunda farkındalık yaratmak amacıyla çalışmalarımız rapor haline dönüştürülmüştür.

Farklı tarihlerde konu ile ilgili çeşitli raporlar yayımlandığı bilinmektedir ancak Suriyeli ailelerin vatandaşlık alırken yaşadıkları – karşılaştıkları sorunlar hakkında herhangi bir çalışma yapılmamıştır. Bu nedenle, Suriyeli sığınmacılara Türk vatandaşlığı verilirken, süreç boyunca aile bireylerinden anne – baba'nın vatandaşlık almasına rağmen – vatandaşlık inceleme aşamasında doğan yeni çocuklarının vatandaşlık henüz almaması/alamaması yüzünden karşılaşılan sorunların çözüme kavuşturulması için bu çalışma yapılmıştır. SOLARİS olarak bu çalışmanın yapılmasına karar verilmesinde ki birincil amaç mülteci, sığınmacı ve göçmen bireylerin Türkiye'de ve dünya genelinde kanun ve yönetmeliklerle düzenlenmiş direk veya dolaylı olarak verilen haklara erişim ve/veya bürokratik sebeplerden kaynaklı ihlal veya mağduriyetlerini dile getirmek, izleme ve hak teslimiyeti savunuculuğunu yapmak ve insan hakları bağlamında gerekli yasal ve idari tasarrufların yerine getirilmesine dikkat çekmektir.

Çalışmamızda olabildiğince insana erişmeye çalışsak da mağduriyeti uzun süredir giderilemediği için çözüm anlamında daha önce herhangi bir cevap alınmadığı için umutsuzluğa kapılmış ve bundan dolayı gerek kendisi gerekse de çevresindeki aynı hak mağduriyetine maruz kalanların net sayısını bilemediğimiz birçok insan anketimize katılmamayı tercih etmiştir. Bu sebepten dolayı aslında örneklem büyüklüğü daha fazla olmasına rağmen çalışmamıza katılan bireyler bunları da temsil etmektedir. Raporumuz, Türkiye genelinde farklı illerde benzer durumdaki aileler ile 1 Ağustos – 30 Ağustos 2020 tarihleri arasında anket görüşmesi ile 49 aile ferdinin verdiği bilgilere dayanarak hazırlanmıştır.

Anket verileri ve görüşmeler analiz edilip değerlendirildikten sonra, ailelerin hemen hepsinin aynı sıkıntılar ile karşılaştığı, sağlık, eğitim, seyahat özgürlüğü gibi temel haklara erişimde sorunları yaşadıkları tespit edilmiştir. Türk Vatandaşlık Kanununda belirtilen istisnai maddeden başvuru yapma hakkı elde etmiş olan ailelerin, çocuklarının vatandaşlık alma süreçlerinin uzun sürmesinden ve gelecekte ne gibi problemler ile karşılaşacağını belirsiz olmasından yakınmakta oldukları tespit edilmiştir.

Raporun başlıca bulguları aşağıda verilmiştir:

- Araştırmaya 12 farklı ilde yaşayan 49 Suriyeli sığınmacı katılmıştır.
- Katılımcıların 16 tanesi 7 yıldan fazla süre, 33 katılımcı ise 4 yıldan fazla süredir Türkiye'de yaşamakta olduğunu belirtmiştir.
- Katılımcılardan sadece 5 tanesi ebeveynlerden yalnız birinin Türk vatandaşlığı aldığını belirtmiştir.
- Katılımcıların 45'i yalnızca 1 çocuğunun Türk vatandaşlığı olmadığını belirtmiştir. Diğer 4 katılımcı ise, 2 çocuğunun Türk vatandaşlığı olmadığını belirtmiştir.
- Katılımcıların 47'si Türk vatandaşlığı almayan çocuğunun Türkiye'de doğduğunu belirtirken, yalnızca 2 kişi Türkiye sınırları dışında doğduğunu belirtmiştir.
- Türk vatandaşlığı almamış çocukların 40 tanesi Geçici Koruma statüsü bulunurken, 7 tanesi vatansız, 1 kayıtsız ve 1 tanesi de ziyaretçi – misafir statüsünde olduğu tespit edilmiştir.
- Araştırmaya katılan 49 katılımcıdan, seyahat özgürlüğümüz kısıtlanıyor diyenlerin sayısı 43, sağlık hizmetlerine ulaşmakta zorluk çektiğini belirtenlerin sayısı 35'tir. Çocuklarını sağlık aşısı yaptıramadığını belirtenlerin sayısı ise 21'dir. Eğitim hizmetlerine erişimde sıkıntı yaşadıklarını belirtenlerin sayısı 32 iken, eğitim konusunda karşılaşılan sıkıntının dolaylı yoldan bir problem teşkil ettiği görülmüştür. Ayrıca devletten yeni doğan bebek desteği alamadıklarını belirtenlerin sayısı ise 19'dur.

Bu bulgular ışığında, mağduriyet yaşayan bu insanların temel haklara erişimlerindeki sorunlarının giderilmesi, sorunsuz bir şekilde vatandaşlık hakkından faydalanan diğer sığınmacıları gibi işlem süreçlerinin yapılabilmesi için ise karar alma mekanizmalarında bulunan kurumlara aşağıda kısaca bahsetmiş olduğumuz öneriler sunulmuştur.

- Raporun yayınlandığı tarih itibariyle TBMM İnsan Hakları Üst komisyonu, TBMM Göç ve Uyum Alt Komisyonu, siyasi partilerin İnsan haklarından ve göçten sorumlu birimleri, sivil toplum kurum ve kuruluşlarından da destek alınarak bu tarz mağduriyetlerin tamamıyla ortadan kaldırılmasına yönelik olarak karar verme mekanizmalarının yasal düzenlemeler yaparak bu mağduriyetlere son verilmesi.
- Anne babası veya her iki ebeveynden birisinin vatandaşlık aldığı, yalnız çocuklarının bürokratik sebeplerden Türk vatandaşlığı alamadığı durumlarda, gerekli idari araştırma süreçlerinin en hızlı bir şekilde yapılması için gerekli mevzuat değişikliklerinin yapılması,
- Anne babası vatandaşlık almış yalnız kendisi vatandaşlık alamamış çocukların farklı sebeplerden uzun sürelerden dolayı mağduriyetlerinin giderilmesi için herhangi bir Türk vatandaşı çocuk gibi vatandaşlıktan doğan haklarından faydalanabilmeleri adına geçici vatandaşlık numarası benzeri bir sistem oluşturulması için gerekli adımların atılması,
- Geri dönüşü mümkün olmayacak şekilde mağduriyet oluşturan özellikle aşılar, eğitime erişim ve de sağlık ve sosyal hizmetlere erişim noktalarına acilen cevap verilmesine yönelik olarak gerekli kurumları anne babası Türk vatandaşlığı almış yalnız çocukları alamamış bu bireylerin hizmetlere erişmesi için harekete geçirmek,
- Anne babası veya her ikisinden birisinin Türk vatandaşlığı aldığı ama özellikle Türkiye'de doğdukları ve de Suriye vatandaşlığı alamamış, bu yüzden de vatansız durumuna düşen ama yasal olarak bu statüde bile olmayan çocuk bireylerin bu statüden kurtulmalarına yönelik olarak acilen eyleme geçilmesi ve gelecekte bu çocukların ve ailelerinin yaşayacağı travmaların önüne geçilmesi için hem anne babalara hem de çocuklara psikososyal destek verilmesi,
- Türk vatandaşlığı almış anne babalar ve vatandaşlık alamamış mağdur çocuklarının vatandaşlık hakları ile ilgili yönlendirme, bilgi paylaşımı ve bilinçlendirme desteklerinin gerek devlet kurumları gerekse de sivil toplum kurum ve kuruluşları aracılığıyla verilmesi, şeklindedir.

Bu çalışmanın yapılmasında hak mağduriyetleri yaşayan bireylerin bu mağduriyetlerinin günlük yaşamlarındaki etkilerini tespiti, gözlemlemesi ve bunun bir rapor haline dönüştürülmesi sürecinde sahada ve sosyal medya grupları ve diğer sosyal iletişim mecralarında aktif olarak bulunan Türk ve Suriyeli ekip arkadaşlarımızın büyük emeği bulunmaktadır. Çalışma arkadaşlarımızın hepsine ve özellikle büyük emek ve katılarından dolayı Khaled Aldroubi, Ahmet Doğan ve Nesrin Keyyali arkadaşlarıma bu raporun kamuoyu ile paylaşılmasında SOLARİS'e destek veren ETKİNİZ AB programı çalışanlarına katkılarından dolayı teşekkürlerimizi sunarız.

M. Fatih Şanlı
SOLARİS Direktörü

1. Genel Bilgiler ve Türkiye'de Vatandaşlık Alma Durumu

2011'de Suriye'de krizin başlamasıyla hareketlenen insan toplulukları çevre ülkelere göç etmiştir. T.C. İç İşleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün açıkladığı verilere göre, 01.10.2020 tarihi itibarıyla Türkiye'de geçici koruma altında bulunan Suriyeli sığınmacı sayısı 3 Milyon 624 Bin 941'dir [3].

Türkiye'deki geçici korumanın yasal rejimi, Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK)'un 91'inci maddesi ile 22 Ekim 2014 tarihinde yürürlüğe giren Geçici Koruma Yönetmeliği [4] çerçevesinde düzenlenmekte ve Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK) 91'inci maddede şu ibarelere yer verilmektedir:

“Ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen yabancılara geçici koruma sağlanabilir.”

Daha önce, geçici koruma sisteminin ne zaman uygulanmaya başlanıp ne zaman sona ereceği ve kimlerin geçici korumadan yararlanabileceklerine karar veren yetkili mercii Bakanlar Kurulu olarak düzenlenmiş olsa da bu yetki artık Cumhurbaşkanındadır [5]. 2011 yılından itibaren, tüm Suriyeliler ile daha önce Suriye'de yaşamış olan Filistinli mülteciler ve vatansız kişiler, Türkiye'de geçici korumadan yararlanabilmektedir [6].

Mart 2016 tarihli Avrupa Birliği (AB) – Türkiye Mutabakatı çerçevesinde [7] ise Yunanistan'dan Türkiye'ye geri kabul edilen Suriyelilerin de geçici koruma statüsüne başvurabilmeleri mümkündür; ancak söz konusu kişilerin bu statüyü alacaklarına dair bir güvence bulunmamaktadır [8].

Geçici Koruma Yönetmeliği, Suriyeli sığınmacılara sosyal hizmetlerden faydalanma, çalışma fırsatı verme ve Türkiye'de kalma imkânı tanırken, ikamet iznine eşdeğer olarak kabul edilmemektedir. Geçici Koruma statüsündeki kişiler ayrıca ikamet izni almak için başvuru yapmaları gerekmektedir [9].

Suriye krizinin henüz bir sonuca ulaşmaması ve belirsizliğin devam etmesi geride kalan 9 yıl içerisinde sığınmacıların ülkelerine geri dönme umutlarını tüketmiştir. Çareyi üçüncü ülkelere yerleşmekte bulan sığınmacıların yanı sıra Türk vatandaşlığına geçen kişi sayısı, İç İşleri Bakanının 30 Aralık 2019 tarihinde yaptığı açıklamaya [10] göre 110 Bin kişidir.

Türk vatandaşlığının sonradan kazanılması ile ilgili usul ve esaslar 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu (TVK) ve ilgili mevzuat kapsamında düzenlenmiştir. Bu kanuna göre Türk vatandaşlığı doğumla veya sonradan kazanılır. Sonradan kazanılan vatandaşlık yetkili makam kararı ile, evlenme yolu ile, evlat edinilme veya seçme hakkı ile kazanılabilir [11]. Ayrıca, 5901 sayılı TVK madde 11'de [12] Türk vatandaşlığı kazanabilmek için belirtilen kriterlerin yerine getirilmesi gerekmektedir. Kanunda belirtilen kriterlere göre, Türk vatandaşlığı kazanmak isteyen yabancılarda “kendi millî kanununa, vatansız ise Türk kanunlarına göre ergin ve ayırt etme gücüne sahip olmak, başvuru tarihinden geriye doğru Türkiye'de kesintisiz beş yıl ikamet etmek, Türkiye'de yerleşmeye karar verdiğini davranışları ile teyit etmek, genel sağlık bakımından tehlike teşkil eden bir hastalığı bulunmamak, iyi ahlak sahibi olmak, yeteri kadar Türkçe konuşabilmek, Türkiye'de kendisinin ve bakmakla yükümlü olduğu kimselerin geçimini sağlayacak gelire veya mesleğe sahip olmak, milli güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir hali bulunmamak” şartları aranmaktadır.

Kanun, Türk vatandaşlığının kazanılmasında istisnai halleri kapsamında ise, yine millî güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir hali bulunmamak şartıyla, Cumhurbaşkanı kararı ile belirtilen yabancılar için Türk vatandaşlığını kazanabileceğini madde 12'de belirtmektedir.

Buna göre; Türkiye'ye sanayi tesisleri getiren veya bilimsel, teknolojik, ekonomik, sosyal, sportif, kültürel, sanatsal alanlarda olağanüstü hizmeti geçen ya da geçeceği düşünülen ve ilgili bakanlıklarca haklarında gerekçeli teklifte bulunulan kişiler, 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanun uyarınca ikamet izni alanlar ile Turkuaz Kart sahibi yabancılar [13] ve bunların yabancı eşi, kendisinin ve eşinin ergin olmayan veya bağımlı yabancı çocuğu, Vatandaşlığa alınması zaruri görülen kişiler, Göçmen olarak kabul edilen kişiler istisnai hallerde Türk Vatandaşlığına kabul edilebilmektedir.

Suriyelilerin Türk vatandaşlığı alması da ancak kanunda belirtilen istisnai hallerde mümkündür. Bu istisnai halin belirlenmesi ise Cumhurbaşkanlığına bağlı olmaktadır. 9 Temmuz 2016'da Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Kilis'te bulunduğu bir programda yaptığı açıklamada [14] Suriyelilere vatandaşlık verileceğini belirtmiştir. TBMM Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu'nda ele alınan “Bürokratik Süreçlerden Uzak Nitelikli İkamet İzni” [15] başlıklı yasa tasarısı Suriyelilere vatandaşlık kapılarını açmıştır.

İlk aşamada doktorlar, mühendisler, akademisyenler gibi Türkiye'ye beyin gücü katkısı sağlayabilecek kişilerin vatandaşlık başvurusu yapması teşvik edileceği belirtilmiştir. Aynı zamanda vatandaşlık verilirken öncelik verilecek grupların başında kimsesiz kalan Suriyeli yetim ve öksüzler olacağı dile getirilmiştir. Vatandaşlık verilecek toplam Suriyeli sayısının ise 250 Bin civarında olacağı öngörülmektedir [16].

Genel olarak bakıldığında, Türkiye'de halen yaklaşık 3,6 milyon kayıtlı “Geçici Koruma Altında bulunan Suriyeli” bulunmaktadır. Hâlihazırda kayıtlı Suriyelilerden, resmi olarak açıklanan verilere göre, bugüne kadar 110 bin kişinin istisnai maddelere dayandırılarak Türk vatandaşı yapıldığı açıklanmıştır [17]. Bu konuda yasanın istisnai maddelerine istinaden Suriyelilerin vatandaş yapıldığı dikkate alındığında, bu insanların Türkiye'ye bilimsel, sportif, teknolojik, yatırım vs. hangi katkıda bulduklarına ve Türk vatandaşlığına alınması uygun görülen kişiler için, uygunluğu nedenleri ile vatandaşlığa alınırken keyfiyete mahal vermeyecek şekilde dikkat edilmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

Bu çalışmada vatandaşlık almış olan Suriyeli göçmenlerin (anne – baba veya her ikisi), vatandaşlık alamamış olan çocuklarından dolayı karşılaştıkları problemler, vatandaşlık başvurusu yapılırken ve vatandaşlık alma süreci izlenmeye çalışılmıştır.

2. Araştırmanın Yöntemi

Araştırma masa başı çalışma ve saha çalışması olarak yapılmıştır. Masa başı çalışmada uluslararası sözleşmeler, ulusal mevzuatlar, gölge raporlar, ulusal anayasa – yönetmelikler, daha önce hazırlanmış raporlar, akademik makaleler ve konu ile ilgili tez çalışmaları incelenmiştir. Aynı zamanda TBMM Komisyon görüşmeleri, soru önermeleri ve kararları, yerelde ise valiliklerin web sitelerinden konu ile ilgili açıklamaları taranmıştır.

Konu ile ilgili olası dava dosyalarına, emsal kararlara rastlanmamıştır.

Medya taramasında; ulusal ve yerel medyada çıkan haberler taranmıştır. Sosyal medyada konu ile ilgili yapılan paylaşımlar incelenmiş ve ev sahibi toplulukların belli tarih aralığı olmaksızın Suriyeli sığınmacıların Türkiye'ye geldiği tarihten itibaren tepkisi incelenmeye çalışılmıştır.

Araştırma Türkiye genelinde Suriyeli sığınmacıların yaşadığı bütün illerde yapılmaya çalışılmıştır. İl ayrımı yapılmadan anne – baba vatandaşlık almış ancak çocukları alamamış 12 farklı ilde 49 katılımcı ile görüşülmüştür. Aynı durumdaki Türk vatandaşlığı almış olan Suriyeli sayısı tam olarak bilinmemektedir. Bilgi edinme hakkı kapsamında başvuru yapılmış ancak raporun yazıldığı tarih itibarıyla herhangi bir bilgi alınamamıştır. Rapor yayımlandıktan sonra bilgi alınması dahilinde SOLARİS web sitesi üzerinde bulunan raporun dijital versiyonunda güncelleme yapılacak ve güncellenmenin gerekliliği ile ilgili bilgi açıklanacaktır.

Saha çalışmasında; anne – baba vatandaşlık almış ancak çocuğu almamış/alamamış ailelerin dayanışma adına WhatsApp platformunda kurdukları gruba dahil olmuş, karşılaşılan problemler konuşulmuş ve öneriler alınmıştır. Aynı zamanda nicel araştırma için hazırlanan anket formu online olarak WhatsApp grubundan paylaşılmış ve veri elde edilmiştir.

Katılımcılar aile bazlı ele alınmıştır. Aile bireylerinden anne veya babadan herhangi birinin katılması yeterli olarak görülmüştür. Toplam 49 katılımcı ile görüşülmüştür.

WhatsApp grubu içerisinde online ankete katılım göstermeyen katılımcıların öne sürdükleri düşüncelere raporun sonuç kısmına yer verilmiştir.

3. Elde Edilen Veriler

Türk vatandaşlığı başvuruları geçici koruma altındaki sığınmacılar için istisnai madde kapsamında yapılmıştır. İstisnai madde kapsamında yapılan vatandaşlık başvuru süreci şöyle işlemiştir: eğitilmiş ve Türkiye'ye fayda sağlayacağı düşünülen kişiler tespit edilip göç idareleri ile paylaşılmış, daha sonra ilgili göç idareleri kişilere Emniyet Genel Müdürlüğü (EGM) aracılığıyla ulaştırılmış ve Türk vatandaşlığı başvurusu yapabilecekleri bildirilmiş ve ayrıca göç idarelerinin ilgili birimlerinde yüz yüze görüşmeler yapılmıştır.

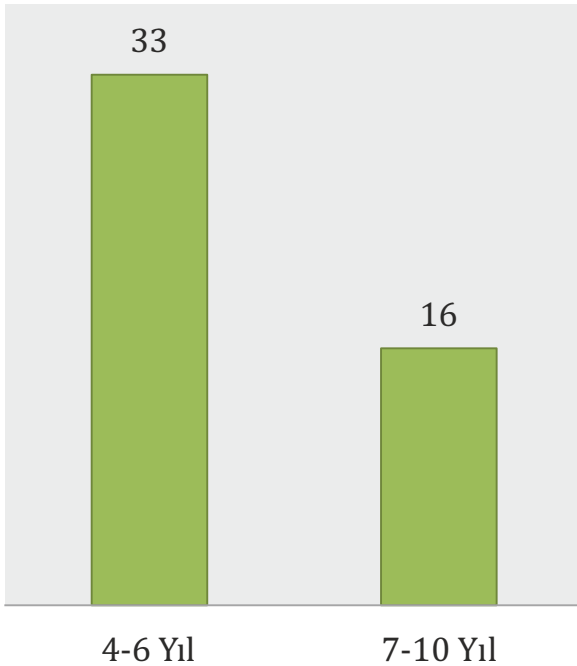

Tablo 1: Şehir Bazlı Katılımcı Sayısı

Osmaniye	1
Tekirdağ	1
Sakarya	1
Diyarbakır	1
Ankara	1
Kilis	3
Mersin	3
Gaziantep	3
Şanlıurfa	5
Konya	6
Hatay	7
İstanbul	17

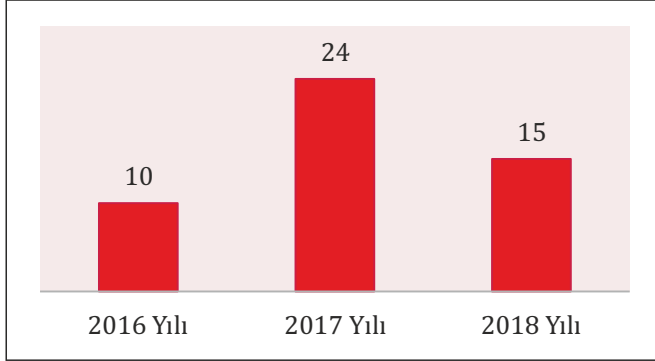
Tablo 1: katılımcıların şehirlere göre dağılımını gösteren tablo

Tablo 2: Katılımcıların kaç yıldır Türkiye’de yaşadığını gösteren tablo

Tablo 2 incelendiğinde, katılımcıların uzun zamandır Türkiye’de yaşamakta olduğu göze çarpmaktadır. 7 yıldan fazla kalan 16 katılımcı iken, 33 katılımcı ise 4 yıldan fazla süredir Türkiye’de yaşadığını belirtmiştir

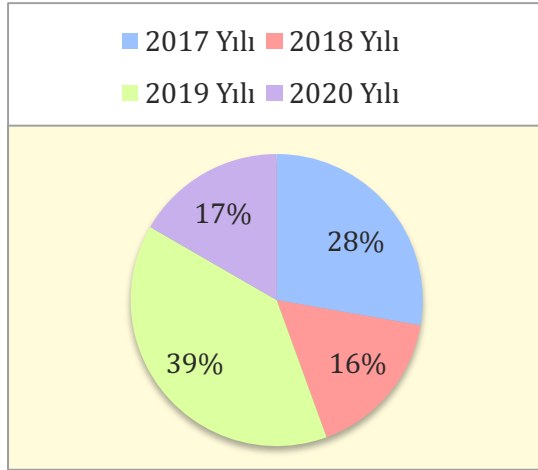
Tablo 3

Tablo 3'te araştırmaya katılanların hangi tarihte vatandaşlık başvurusu yaptığı gözlenmiştir. Kanunda belirtilen istisnai madde kapsamında vatandaşlık başvuru yapan katılımcıların yarısına yakını 2017 yılında yapmış iken, diğer katılımcılar başvurularını 2016 ve 2018 diye belirtmişlerdir.

Tablo 3: Katılımcıların Türk Vatandaşlığına Başvurularını ne zaman yaptıklarını gösteren tablo

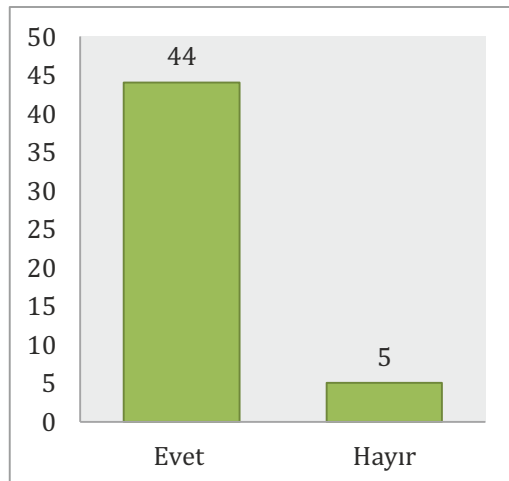
Tablo 4

Tablo 4: Katılımcıların Türk Vatandaşlığı aldıkları yılı gösteren tablo

Çalışmaya katılım gösteren göçmenlerin %39'unun 2019 yılında vatandaşlık aldıkları göze çarparken, %16'sı 2018, %17'si 2017 ve %16'sı ise 2020 yılında Türk vatandaşlığı aldığını belirtmiştir.

Tablo 5

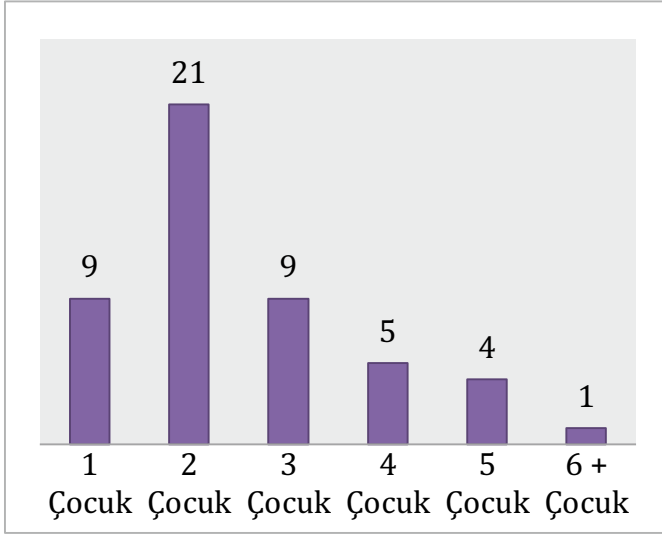

Tablo 5: Katılımcıların eşlerinin de Türk vatandaşlığı alıp almadığını gösteren tablo

Katılımcılardan sadece 5 kişi eşinin henüz Türk vatandaşlığı almadığını belirtmiştir. Diğer 44 katılımcı eşinin de vatandaşlık aldığını belirtirken, bazı ailelerde çok eşlilikten dolayı yalnızca bir eşinin vatandaşlık aldığı gözlenmiştir.

Tablo 6 - Ailede Bulunan Çocuk Sayısı

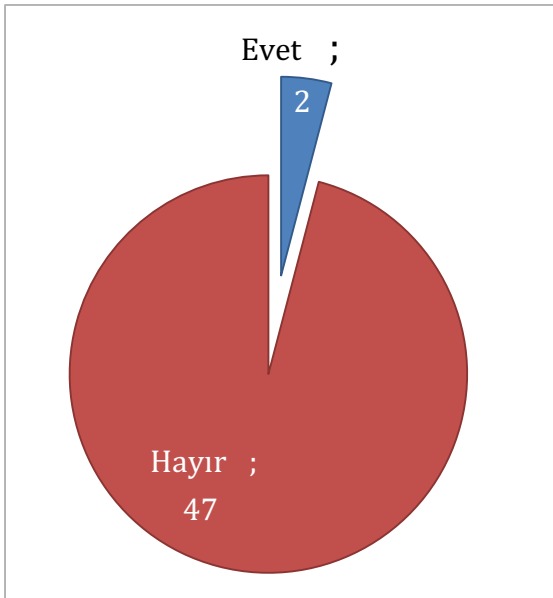

Tablo 6: Katılımcıların çocuk sayısını gösteren tablo

Türk vatandaşlığı alan Suriyeli sığınmacıların düşünülen aksine, çok çocuklu aileler olmadığı göze çarpmıştır. Katılımcıların 22 tanesi 2 çocuk sahibi iken, 6 ve üstü çocuk sahibi aile sayısı yalnızca 1'dir.

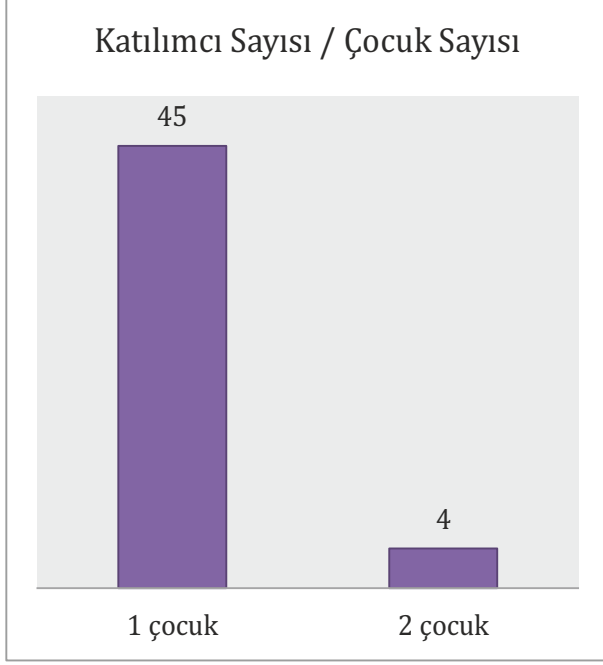
Çalışmaya katılan ailelerden yalnızca 2 tanesi bütün çocuklarının Türk vatandaşlığı aldığını belirtmiştir (Tablo 7). Ancak aileler sürecin uzun olduğundan şikâyet etmiş ve bu sürecin daha kısa tutulabileceğini belirtmiştir. Katılımcıların 47 tanesinin ise çocuklarından bir veya iki tanesi henüz Türk vatandaşlığı almamıştır.

Tablo 7 - Türk Vatandaşlığı

Tablo 7: Ailedeki bütün çocukların Türk Vatandaşlığı alıp almadığını gösteren tablo

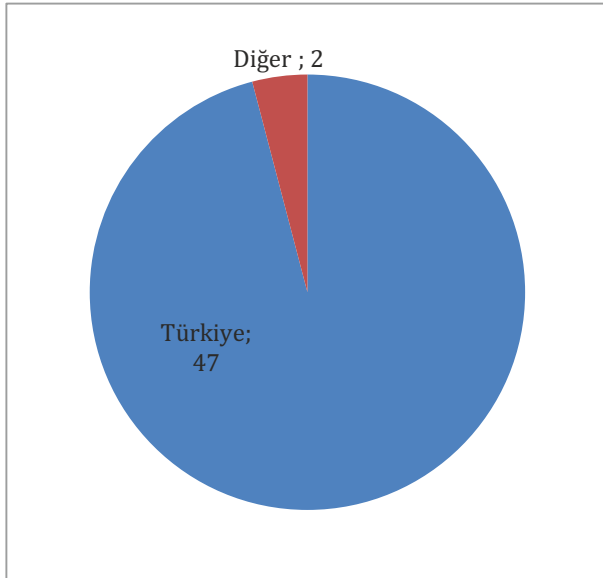
Tablo 8

Tablo 8: Türk Vatandaşlığı almayan çocuk sayısını gösteren tablo

Türk vatandaşlığı almayan çocuk sayısını öğrenmek için yöneltilen soruya, katılımcıların 45'i yalnızca 1 çocuğunun Türk vatandaşlığı olmadığını belirtmiştir. Diğer 4 katılımcı ise, 2 çocuğunun henüz Türk vatandaşlığı olmadığını belirtmiştir. Bu çocukların ne zaman doğduğu sorulduğunda, ailenin Türk vatandaşlığı başvuru yaptığı tarih ile vatandaşlık aldığı tarih arasında doğduğu belirtilmiştir. Bu süreçte yeni doğan bebek için ise, yeni başvurunun açıldığı ancak daha sonra kendilerinin vatandaşlık aldığını ve çocuğun ise henüz alamadığı belirtilmiştir. Ebeveynlerin başka çocuklarının olup olmadığından bağımsız sadece Türk vatandaşlığı henüz almayan / alamayan çocuk sayısını açıklayan tablodur. Bu nedenle, ebeveynlerin başka çocukları olup olmaması değerlendirme dışındadır.

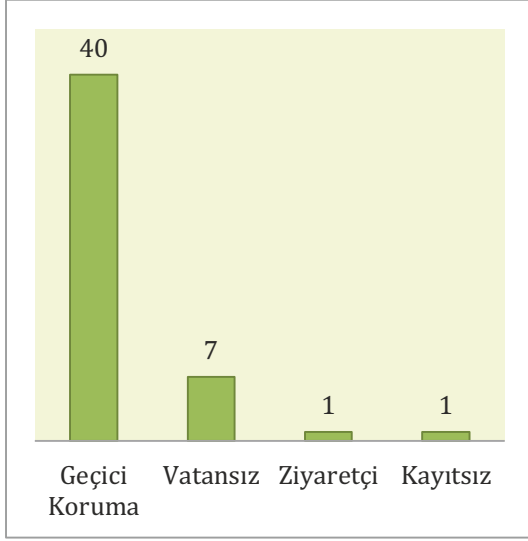
Tablo 9

Tablo 9: Türk Vatandaşlığı almayan çocukların hangi ülkede doğduğunu gösteren tablo

Tablo 9 incelendiğinde, ankete katılan 49 katılımcının 47'si Türk vatandaşlığı almayan çocuğunun Türkiye'de doğduğunu belirtirken, yalnızca 2 kişi Türkiye sınırları dışında doğduğunu belirtmiştir.

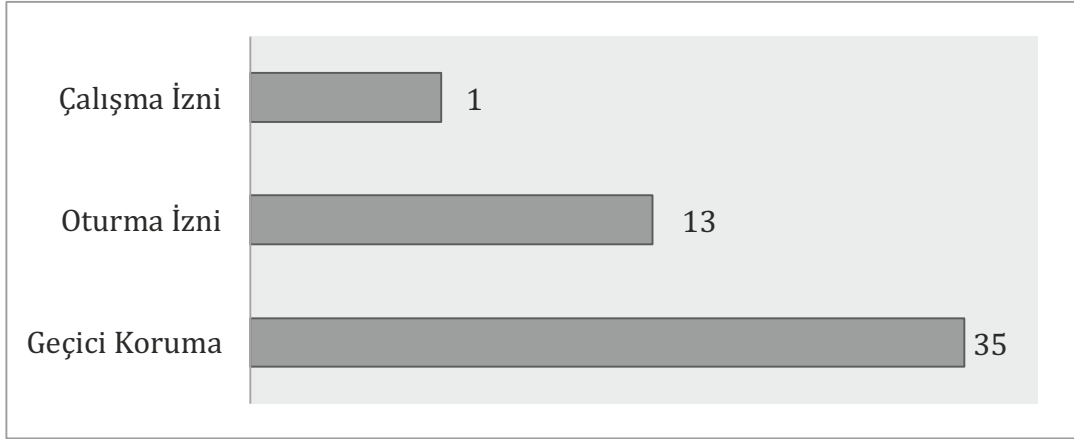
Tablo 10

Tablo 10: Türk vatandaşlığı almayan çocukların şu anki durumunu gösteren tablo

Türk vatandaşlığı almayan çocukların şimdiki durumlarını öğrenmek için yöneltilen soruya katılımcıların 40 tanesi çocuklarının Geçici Koruma Statüsü bulunduğunu, 7 çocuğun vatansız olduğu, bir tanesi ziyaretçi – misafir ve bir tanesinin ise henüz kaydının Türkiye'de bulunmadığı gözlenmiştir. Burada vatansız olan çocukların sağlık hizmetlerinden nasıl yararlandığı da ayrıca inceleme konusu olması gereken bir durumdur. Vatansız olan çocukların neden bu statüde olduğunun bilgisi elimizde mevcut değildir, ancak çok evlilik veya illegal yollardan ülkeye giriş ve sonrasında ilgili resmi otoriteye bilgi vermeme gibi durumların olmuş olabileceği değerlendirilmektedir. Ayrıca bu çocukların özel bir durumunun olup olmadığı bilgisi de mevcut değildir.

Tablo 11

Tablo 11: Vatandaşlık başvuru yapıldığı andaki statüyü gösteren tablo

Ailelerin Türk vatandaşlığı başvurusu yaparken ki statülerini öğrenmek için sorulan soruya katılımcıların 35'i Geçici Koruma Statüsü altında iken başvuru yaptıklarını belirtmiştir. Oturma izni ile başvuru yapanların sayısı 13 iken, çalışma izni ile başvuru yapan katılımcı sayısı 1'dir. Burada çalışma izni ve oturma izin olan kişiler de aynı zamanda Geçici Koruma altında yer almaktadır. Ancak bu soru ile çalışma izni ve oturma izni alamamış ancak vatandaşlık başvurusu yapabilmemiş kişilerin de olduğu bilgisinin elde edilmesine sebep olmuştur. Burada, istisnai madde çalışma izni ve oturma izni alıp almadığına bakılmaksızın geçici koruma altındaki sığınmacıların vatandaşlık başvurusu yapmasına imkân verdiği anlaşılmaktadır.

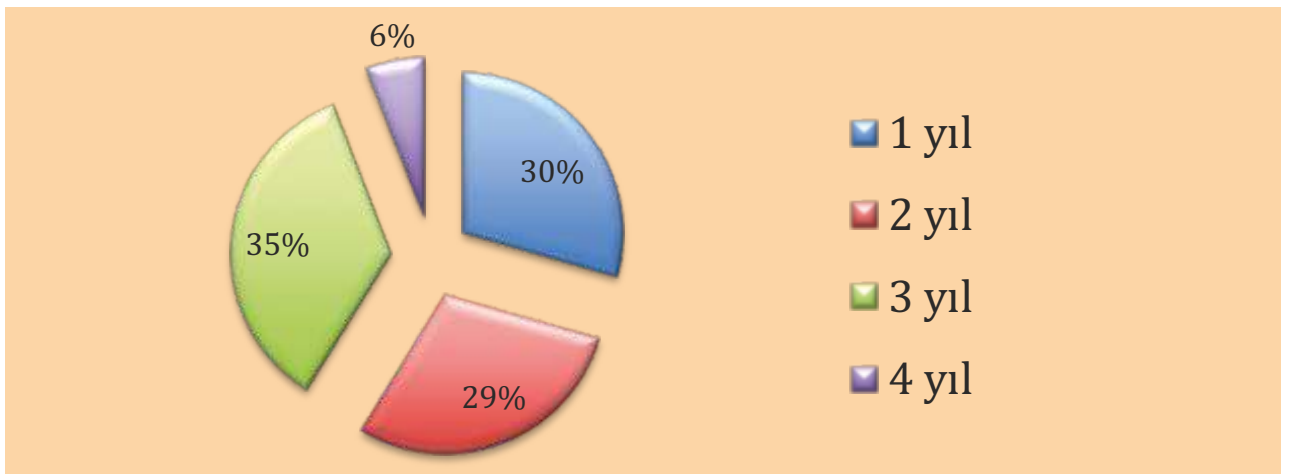

Tablo 12

TC Vatandaşı anne - babaya ait Nüfus Kayıt Örneği	28
Çocuğun hangi ülkeye ait olduğuna dair belge veya pasaport, kimlik vb.	14
Anne ve Babaya ait evlenme belgesi	13
Anne - Baba muvafakat Belgesi	17
Doğum Bildirim Formu	36
Apostil Belgesi (Doğum Belgesi)	41

Tablo 12: Yeni doğan çocuk için yapılan vatandaşlık başvurusunda teslim edilen belgeleri gösteren tablo

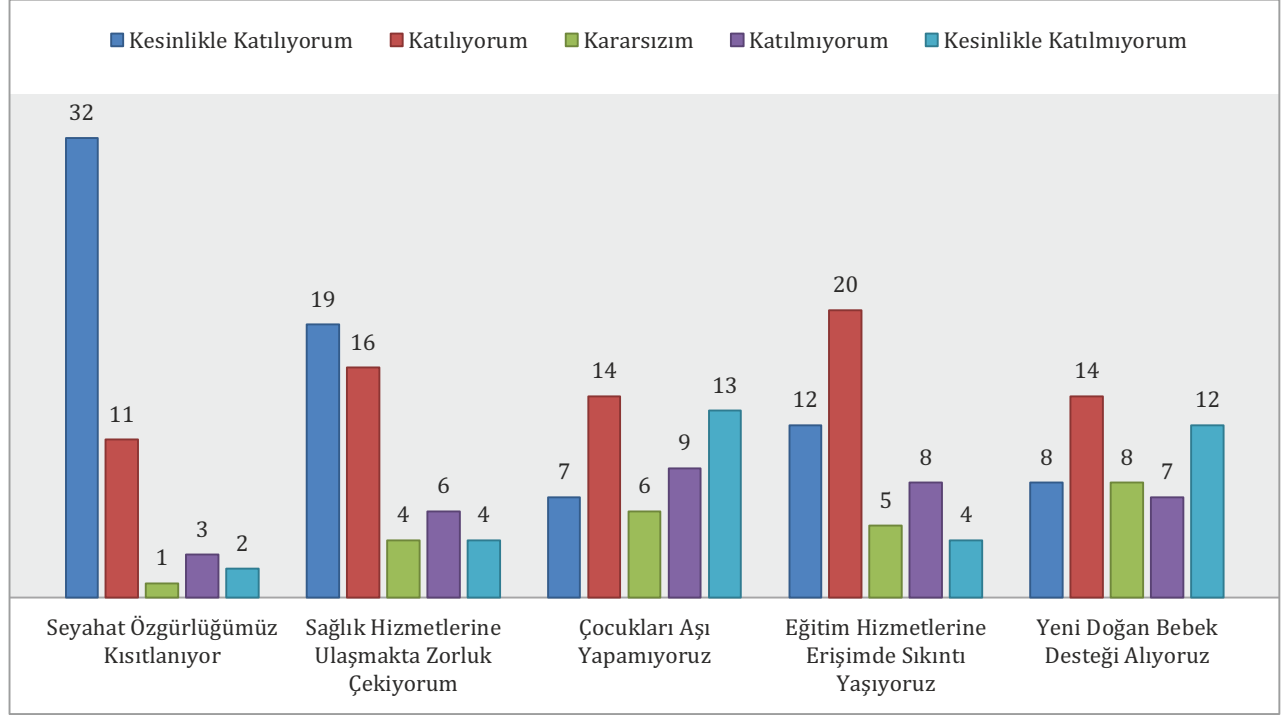
Tablo 12 incelendiğinde Türk vatandaşlığı başvurusu yapan kişilerin aynı yöntemi izlemediği anlaşılmaktadır. Suriyelilerden istenen belgeler farklılık gösterebilmektedir. Bu farklılığın sebebi henüz bilinmemektedir. Bazı durumlarda yetkili kurumlar ek belgeler istemiştir, bu da katılımcıların cevaplarından anlaşılmaktadır. Türk Vatandaşlığı Kanunu'nda istisnai madde kapsamında başvuru yapabilen Suriyelilerden İl Göç İdaresi ile yapılan mülakat aşamasında veya Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü'nde yapılan işlemler aşamalarında gerek görülmesi halinde ek belgeler istenebilmektedir.

Tablo 13

Tablo 13: Yeni doğan çocuk için yapılan vatandaşlık başvurusunun ne kadar süredir bekleme aşamasında olduğunu gösteren tablo,

Tablo 14

Anne ve babasından en az biri Türk vatandaşlığı almış ancak henüz Türk vatandaşlığı almayan/alamayan çocukların durumunu öğrenmek için sorulan soruya verilen cevaplar grafikteki gibidir. Çocukların çoğunluğunun 3 – 2 – 1 yıldır başvuruları hala inceleme aşamasında iken, 4 yıldır başvuru yapmış ancak incelemesi sona ermemiş çocukların da olduğu gözlenmiştir. 4 yaşında olan çocuğun gerek sosyal hizmetlerin genelinden ve özelde ise kreşe kayıt veya daha sonra ana okuluna gönderilme gibi sıkıntılarının baş göstereceğini ayrıca belirtmekte yarar vardır.

Tablo 14: Belirtilen Sorulara katılıp katılmadığını gösteren tablo

Katılımcılara belirtilen durumlara katılıp katılmadıkları sorulduğunda ise verilen cevaplar sorunun ne kadar ivedi gerektiren bir durum olduğunu ortaya çıkarmıştır. 49 katılımcıdan, seyahat özgürlüğümüz kısıtlanıyor diyenlerin sayısı 43, sağlık hizmetlerine ulaşmakta zorluk çektiğini belirtenlerin sayısı 35'tir. Çocuklarının aşılarını yaptıramadığını belirtenlerin sayısı ise 21'dir. Eğitim hizmetlerine erişimde sıkıntı yaşadıklarını belirtenlerin sayısı 32 iken, devletten yeni doğan bebek desteği alamadıklarını belirtenlerin sayısı ise 19'dur. Burada seyahat özgürlüğü direkt anne – baba kısıtlaması bulunmamaktadır, ancak çocuğu seyahat edemediğinden, özgürlüklerinin dolaylı yoldan kısıtlandığını düşünmektedirler. Çocukların aşılarını illegal bir şekilde Suriyeli doktor – hemşire gibi sağlık çalışanlarına yaptırdıklarını belirtenler mevcut değildir, ancak vatansız ve kayıtsız çocukların sağlık işlemlerinin bu şekilde sağlandığı düşünülmektedir.

Bu tablodaki veriler ile uluslararası ve ulusal çocuk hakları kanunları ve diğer hukuki belgeler ışığında bir değerlendirme yapılırsa, çocukların kendilerini koruyan bir ortamda büyüme hakları olduğu unutulmamalıdır. Çocuk haklarının korunması, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde öncelikli bir sorundur. Toplumların gelişimi ve sürekliliğinin sağlanmasında bir toplumun çocuğa verdiği değer, gelişmişliği ile doğru orantılıdır [18]. Çocuklar için koruyucu bir ortam, çocuğun fiziksel ve zihinsel bakımdan sağlıklı, kendine güvenli ve diğer insanların haklarına saygı göstereceği /göstermeyi öğrenebileceği bir ortamdır [19].

BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme Madde 7'de [20] çocuğun vatandaşlığı ile ilgili şöyle belirtilmektedir: “Çocuk doğumdan hemen sonra derhal nüfus kütüğüne kaydedilecek ve doğumdan itibaren bir isim hakkına, bir vatandaşlık kazanma hakkına ve mümkün olduğu ölçüde ana–babasını bilme ve onlar tarafından bakılma hakkına sahip olacaktır.”

Aynı maddenin devamında ise; “Taraflar Devletler, özellikle çocuğun tabiiyetsiz kalması söz konusu olduğunda kendi ulusal hukuklarına ve ilgili uluslararası belgeler çerçevesinde üstlendikleri yükümlülüklerine uygun olarak bu hakların işlerlik kazanmasını taahhüt ederler.” diye sözleşmeye taraf olan devletlerin sorumlulukları belirtilmektedir.

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin 28. ve 29. maddelerinde Çocukların eğitim hakkına yer verilmiş ve taraf devletin eğitim hakkını kabul ettiği ve fırsat eşitliğine uygun olarak gerçekleştirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Tablo 14'te eğitim ile ilgili sorulan soruya ebeveynlerin Türk vatandaşlığı henüz almamış/alamamış olan çocuk/çocuklarından ötürü diğer çocuklarının da başka illere gidip, daha iyi şartlarda eğitim alamadıklarından yakınmaktadır. Türk vatandaşlığı henüz almamış/alamamış olan çocuğun durumu ailedeki diğer tüm bireylerin haklarını doğrudan etkilediği ve kısıtladığı gözlenmiştir.

1948'de kabul edilen **İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 25.maddesi**; *"1. Herkesin kendisinin ve ailesinin sağlık ve refahı için beslenme, giyim, konut ve tıbbi bakım hakkı vardır. Herkes, işsizlik, hastalık, sakatlık, dulluk, yaşlılık ve kendi iradesi dışındaki koşullardan doğan geçim sıkıntısı durumunda güvenlik hakkına sahiptir. 2. Anaların ve çocukların özel bakım ve yardım görme hakları vardır. Bütün çocuklar, evlilik içi veya evlilik dışı doğmuş olsunlar, aynı sosyal güvenceden yararlanırlar"* diyerek en temel hak olan "**yaşam hakkı**" çerçevesinde **Sağlık Hakkı**'na yer vermiştir [21]. Çocuk Haklarına Dair Sözleşme Madde 24'te ise; *"Taraflar Devletler, çocuğun olabilecek en iyi sağlık düzeyine kavuşma, tıbbi bakım ve rehabilitasyon hizmetlerini veren kuruluşlardan yararlanma hakkını tanırlar. Taraflar Devletler, hiçbir çocuğun bu tür tıbbi bakım hizmetlerinden yararlanma hakkından yoksun bırakılmamasını güvence altına almak için çaba gösterirler"* denmektedir.

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinde ve Çocuk Haklarına Dair Sözleşmede açıkça sağlık hizmetlerine erişim hakkından bahsedilmesine rağmen, Tablo 14'te katılımcıların çocuklarının sağlık hizmetlerine erişiminde sıkıntılar yaşandığı görülmektedir. Hastalıkların engellenmesi için önlem olarak yapılan aşı sistemine de erişemeyenlerin olduğu gözle çarpılmaktadır.

Yine İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 13.maddesi; *"1) Herkes herhangi bir devletin sınırları dahilinde serbestçe dolaşma ve yerleşme hakkına sahiptir. 2) Herkes, kendi memleketi de dahil, herhangi bir memleketi terk etmek ve memleketine dönmek hakkına sahiptir"* şeklinde olup seyahat etme hakkından bahsetmektedir. Raporlama aşamasında sorulan soruya 49 katılımcıdan 43 tanesi seyahat özgürlüklerinin kısıtlandığından bahsetmiştir. Kişisel seyahat özgürlüğü kısıtlanmamasına rağmen, Türk vatandaşlığı henüz almamış/alamamış olan çocuklarının Türkiye içinde özel izne bağlı olan seyahat kısıtlamasından dolayı ebeveynlerin de doğrudan etkilendiği görülmektedir.

4. Katılımcıların Yorum - Düşünceleri

Katılımcı 3: “Bir buçuk yıldan beri gerekli tüm evrakları ve ücretleri uyguladık, ancak şu ana kadar cevap yok ve herhangi bir bilgi vermiyorlar.”

Katılımcı 8: “Sağlık ve eğitim hizmetlerinden yoksun kalıyoruz.”

Katılımcı 18: “Bugüne kadar oğlum vatandaşlık alamadı ve şimdi 2 (iki) yaşında.”

Katılımcı 20: “Vatandaşlık için 2 (iki) yıldır bekliyoruz.”

Katılımcı 27: “Kızımın vatandaşlığı vardı.”

Katılımcı 44: “Ailem benden annem dışında vatandaşlığı vardır.”

Katılımcı 49: “Umarız bu çalışma sorunumuzu çözmek için karar vericilere ulaşır.”

Katılımcı 32: “Ailem için uçak bileti ayırdım ama vatandaşlığı olmayan bir çocuğum olduğundan onun için HES (Hayat Eve Sığar) Kodunu yapamıyorum, onun için uçak bileti ayıramadım.”

Katılımcı 36: “Çocuklarımı aşı yaptırmakta güçlük çekiyorum. İlegal yollardan göçmen doktorlara yaptırıyorum.”

Katılımcı 29: “Polis çevirmesinde çocuğum bize ait olduğunu sürekli doğum belgesi ile ispatlamak zorunda kalıyorum. Anne – baba Türk ancak, çocuğum geçici koruma statüsünde olduğuna polisler inanmıyor.”

Katılımcı 32: “Bunlar çocuk, neden bu işlem uzun sürüyor anlamakta zorluk çekiyorum. Çocuklardan güvenlik sıkıntısı da oluşmaz. İncelemenin daha kısa sürmesi gerekir.”

Katılımcı 9: “Genel olarak hastanelerde sorun yaşıyorum, seyahat ederken sorun yaşıyorum oğlum olduğuna inanmıyorlar senin vatandaşlığın var, oğlumun nasıl yok diye tepkiler ve sorunlar yaşıyorum.”

Katılımcı 4: “Henüz Türk vatandaşlığı kazanmamış olan çocuklar sorununa çözüm istiyoruz.”

Katılımcı 45: “Ben vatandaşlık aldım ama çocuklarım almadılar, halbuki çocuklarıma başvuru yaptım ve gereken evraklarını verdim, lütfen yardımcı olabilir misiniz size teşekkür ederiz.”

5. Sonuç

Suriye'deki kriz dokuzuncu yılı geride bırakırken, Suriyeli sığınmacıların ana vatanı olan Suriye'ye dönme umutları Suriye'de ki mevcut koşullardan dolayı kaybolmaya başlamıştır. Bu sebeple sığınmacılar, Türkiye'de yeni hayatlarına uyum sağlamak için mücadele etmektedir. Suriyeli sığınmacıların bir kısmı her ne kadar ülkelerine geri dönmeyi düşünse de Suriye'deki mevcut şartların uygun olmaması Suriyelileri Türkiye'de ki yeni yaşamlarına uyum sağlamaya yöneltmektedir.

Türkiye'de yeni hayatlarına alışmaya çalışan Suriyeli sığınmacılar umudu Türk vatandaşlığına geçmekte bulmaktadır. Ancak Geçici Koruma altındaki sığınmacıların Türk vatandaşlığına geçmesi sadece istisnai hallerde olabilmektedir. Kanunda belirtilen istisnai durumlar, raporun ilk bölümünde ifade edilmiştir.

Türk vatandaşlığına geçen bir kısım sığınmacı gruplarının ise farklı problemleri bulunmaktadır. Bu problemlerin en önemlisi anne ve babanın Türk vatandaşlığına geçip, başvuru tarihi ile vatandaşlık alındığı tarih arasında geçen sürede doğan çocuklarının statüsüdür. Bu çocukların vatandaşlık alması yukardaki grafiklerde de görüldüğü üzere uzun sürmektedir. Yıllar süren inceleme ailelerin seyahat etme, eğitime erişim, sağlık hizmetlerine erişim gibi temel haklara ulaşmalarında sorunların ortaya çıkmasına sebebiyet vermektedir.

Raporda ailelerin durumlarını analiz etmeye yönelik veriler belirtilmesinin yanında, ailelerin bu çalışmadan beklediklerine de 4. başlıkta yer verilmiştir. Çeşitli sorunlarını ve isteklerini dile getiren katılımcılar, bu raporun yetkililere – karar vericilere ulaşması ve söz konusu problemin çözülmesi için çalışmaların yapılmasını umut etmektedirler.

6 - Öneriler

- 1- Raporun yayınlanmasından itibaren TBMM Göç Komisyonu, siyasi partilerin göçten sorumlu birimleri, sivil toplum kurum ve kuruluşlarından da destek alınarak bu tarz mağduriyetlerin tamamıyla ortadan kaldırılmasına yönelik olarak karar verme mekanizmalarının yasal düzenlemeler yaparak bu mağduriyetlere son verilmesi.
- 2- Anne – babası veya her iki ebeveyninden birisinin vatandaşlık aldığı, yalnız çocuklarının bürokratik sebeplerden Türk vatandaşlığı alamadığı durumlarda, gerekli idari araştırma süreçlerinin en hızlı bir şekilde yapılması için gerekli mevzuat değişikliklerinin yapılması.
- 3- Anne – babası vatandaşlık almış yalnız kendisi vatandaşlık alamamış çocukların farklı sebeplerden uzun süreçlerden dolayı mağduriyetlerinin giderilmesi için herhangi bir Türk vatandaşı çocuk gibi vatandaşlıktan doğan haklarından faydalanabilmeleri adına geçici vatandaşlık numarası gibi benzeri bir sistem oluşturulması için gerekli çözümlerin üretilmesi.
- 4- Geri dönüşü mümkün olmayacak şekilde mağduriyet oluşturan özellikle aşılar, eğitime erişim, sağlık ve sosyal hizmetlere erişim noktalarına acilen cevap verilmesine yönelik olarak gerekli kurumları anne babası Türk vatandaşlığı almış yalnız çocukları alamamış bu bireylerin hizmetlere erişmesi için harekete geçirmek.
- 5- Anne babası veya her ikisinden birisinin Türk vatandaşlığı aldığı ama özellikle Türkiye'de doğdukları ve de Suriye vatandaşlığı alamamış, bu yüzden de vatansız konumuna düşmüş olan çocuk bireylerin bu statüden kurtulmalarına yönelik olarak acilen eyleme geçilmesi ve gelecekte bu çocukların ve ailelerinin yaşayacağı travmaların önüne geçilmesi için hem anne babalara hem de çocuklara psikososyal destek verilmesi.
- 6- Türk vatandaşlığı almış anne babalar ve vatandaşlık alamamış mağdur çocuklarının vatandaşlık hakları ile ilgili yönlendirme, bilgi paylaşımı ve bilinçlendirme desteklerinin gerek devlet kurumları gerekse de sivil toplum kurum ve kuruluşları aracılığıyla verilmesi.

Kaynakça

1. İçişleri Bakanı Süleyman Soylu, CNN TÜRK “Hafta sonu Özel” Programı, 29.12.2019. Erişim Adresi: <https://www.cnnturk.com/tv-cnn-turk/programlar/hafta-sonu/icisleri-bakani-suleyman-soylu-yilin-sicak-gelismelerini-ve-gundemdeki-kritik-konulari-hafta-sonu-ozelde-degerlendirdi> - Dakika 2:56:26)
2. İçişleri Bakanı Süleyman Soylu, CNN TÜRK “Hafta Sonu Özel” Programı. 29.12.2019. Erişim Adresi: <https://www.cnnturk.com/tv-cnn-turk/programlar/hafta-sonu/icisleri-bakani-suleyman-soylu-yilin-sicak-gelismelerini-ve-gundemdeki-kritik-konulari-hafta-sonu-ozelde-degerlendirdi> - Dakika 2:59:32).
3. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler (10.09.2020), Erişim Adresi: <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638>
4. Türkiye, Geçici Koruma Yönetmeliği, 22 Ekim 2014, Erişim Adresi: <https://www.refworld.org/docid/56572fd74.html>
5. Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/21.5.20146883.pdf>
6. Geçici Koruma Yönetmeliği, Geçici Madde 1.
7. Avrupa Komisyonu, 'EU-Turkey Statement (18 Mart 2016) (AB–Türkiye Mutabakatı) Erişim Adresi: <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2016/03/18-eu-turkey-statement/>
8. Türkiye'deki Sığınma Mevzuatı ve Politikalarına İlişkin Rapor, Heinrich Böll Stiftung Derneği Türkiye, 2019.
9. Suriyelilere Vatandaşlık Nasıl Verilecek, Deutsche Welle Türkçe (4 Temmuz 2016). Erişim Adresi: <https://www.dw.com/tr/suriyelilere-vatanda%C5%9F1%C4%B1k-nas%C4%B11-verilecek/a-19376075>
10. Soylu Vatandaşlık Verilen Suriyeli Sayısını Açıkladı, Sol Haber Portalı (30 Aralık 2020). Erişim Adresi: <https://haber.sol.org.tr/turkiye/soylu-vatandaslik-verilen-suriyeli-sayisini-acikladi-277273>
11. Göç ve Entegrasyon Politikalarında Vatandaşlık, Erişim Adresi: https://www.researchgate.net/publication/320205917_Goc_ve_Entegrasyon_Politikalarinda_Vatandaslik (Erişim Tarihi: 18.09.2020)
12. Türk Vatandaşlığı Kanunu, Madde 11.
13. 14 Mart 2017 Gün ve 30007 sayılı “Turkuaz Kart Yönetmeliği”.

14. 9 Başlıkta Suriyelilere Vatandaşlık, Yeni Şafak Gazetesi (9 Temmuz 2016). Erişim Adresi: <https://www.yenisafak.com/gundem/9-baslikta-suriyelilere-vatandaslik-2491850>
15. Vatanları Türkiye Olacak, Yeni Şafak (4 Temmuz 2016). Erişim Adresi: <https://www.yenisafak.com/gundem/vatanlari-turkiye-olacak-2490291>
16. Vatanları Türkiye Olacak, Yeni Şafak (4 Temmuz 2016). Erişim Adresi: <https://www.yenisafak.com/gundem/vatanlari-turkiye-olacak-2490291>
17. Kamu Haber Bülteni, 22 Aralık 2019. Erişim Adresi: <https://www.kamubulteni.com/gundem/erdogan-dan-suriyelilere-vatandaslik-aciklamasi-vatandaslik-h17773.html>
18. Akyüz, Emine (2000) Ulusal ve Uluslararası Hukukta Çocuğun Haklarının ve Güvenliğinin Korunması, Ankara, Milli Eğitim Basımevi.
19. Bellamy, C. (2004) Dünya Çocukları Tehdit Altında, Ankara, UNICEF Yayınları
20. BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme. Erişim Adresi: <https://www.unicef.org/turkey/%C3%A7ocuk-haklar%C4%B1na-dair-s%C3%B6zle%C5%9Fme>
21. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, Erişim Adresi: <https://www.ohchr.org/EN/UDHR/Pages/Language.aspx?LangID=trk>

IMMIGRATION

APPROVED
Turkey

SOLARIS

www.solaris.ngo

info@solaris.ngo